

Županijsko natjecanje iz povijesti

3. ožujka 2026.

5. kategorija: III. (treći) razred srednje škole

Zaporka:

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova:

	65	%
--	-----------	---

Upute natjecateljima:

- 1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
- Prije rješavanja ispita trebaš pozorno i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
- Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
- Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
- Pozorno pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
- Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.
- Ispit piši isključivo pisanim, ne tiskanim slovima. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
- Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZOM u školskoj godini 2025./2026.
- 9. Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
- Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Županijskog povjerenstva.
- Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh na natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____ (predsjednik Županijskoga povjerenstva)
2. _____ (član Županijskoga povjerenstva)
3. _____ (član Županijskoga povjerenstva)

1. Tijekom 18. stoljeća došlo je do reforme društvenoga i političkog sustava u velikim državama Europe. Poveži imena osoba europske povijesti 18. stoljeća s pripadajućim opisima tako da upišeš odgovarajuće slovo na praznu crtu. Jedan opis ostaje neiskorišten.

1. _____ Filip V.	A. obnovio Lisabon nakon potresa 1775. godine
2. _____ markiz Pombal	B. posljednji nizozemski guverner Novog Amsterdama
3. _____ Peter Stuyvesant	C. predstavnik vigovaca
4. _____ William Pitt Stariji	D. Ratom za španjolsku baštinu preuzeo španjolsku krunu
	E. savjetnik Katarine Velike

4
---

2. Promatrajući političke odnose u Europi 18. stoljeća, koji su obilježeni suparništvom

1
---

velikih sila poput Francuske, Velike Britanije, Pruske i Habsburške Monarhije, koja tvrdnja opisuje uzroke i posljedice ratnih sukoba toga razdoblja. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

A. Ratni sukobi u Europi 18. stoljeća bili su uglavnom potaknuti vjerskim sukobima, a završili su stvaranjem nacionalnih država.

B. Ratovi 18. stoljeća doveli su do potpunog nestanka apsolutističkih monarhija i uspostave demokratskih republika u Europi.

C. Glavni uzrok ratova u 18. stoljeću bila je borba za kolonije izvan Europe, bez znatnijih promjena unutar europskog političkog prostora.

D. Dinastički interesi i očuvanje ravnoteže snaga među europskim državama bili su ključan uzrok ratova, a njihove posljedice bile su promjene granica i jačanje nekih država poput Velike Britanije.

1
---

3. Krajem 18. stoljeća dolazi do širenja revolucionarnih ideja u Francuskoj koje su nadahnute idejama prosvjetiteljstva. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora te odgovori na pitanje na temelju povijesnog izvora i prethodno stečenog znanja.

Zbog pamfleta protiv kraljice, zatvoren je u Bastilleu, ali je pušten 1784. godine. Nešto kasnije osnovao je društvo koje se zalagalo za ukidanje ropstva. Na početku revolucije pokrenuo je list La Patriote français, u kojemu se često naglašavala potreba za ukidanjem kraljeva apsolutizma.

Jean Baptiste Fouquet

Navedi puno ime i prezime osobe opisane u priloženome povijesnom izvoru.

4. Tijekom 19. stoljeća dolazi do ubrzanijeg razvoja prirodnih znanosti. Mnogo je učinjeno i na području astronomije te je u Hrvatskoj bilo nekoliko zvjezdarnica.

Pozorno pogledaj priloženu fotografiju i odgovori na pitanja.

4.1. Koje je ime grada u kojemu se nalazila zvjezdarnica prikazana na priloženoj fotografiji?

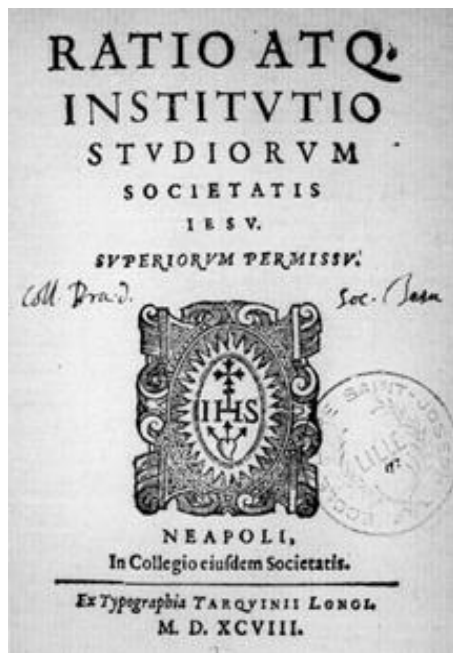
4.2. Koji je prirodoslovac potaknuo osnivanje Zvjezdarnice Hrvatskog prirodoslovnog društva? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

- A. Bogoslav Šulek
- B. Đuro Kralj
- C. Oton Kučera
- D. Spiridon Brusina

Fotografija 1. Prikaz zvjezdarnice.

5. *Ratio studiorum* bio je sveobuhvatni obrazovni i odgojni program tijekom 17. i 18. stoljeća u većem broju europskih država.

Pozorno promotri priloženu sliku i odgovori na pitanja.

5.1. Koji je naziv redovničke zajednice koja je izdala prikazani kurikulum? _____

5.2. Navedi ime grada u kojemu je izdan i godinu izdanja.

grad: _____

godina: _____

5.3. Završetak obrazovanja prema tome kurikulumu odnosio se na filozofski tečaj. Koja je bila njegova glavna značajka? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

- A. Bio je usmjeren isključivo na teologiju i vjersku poduku.
- B. Učenici su se bavili samo klasičnim jezicima i književnošću.
- C. Filozofski tečaj bio je namijenjen samo pripadnicima svećenstva.
- D. Učenici su uz filozofske discipline stjecali znanja iz matematike i drugih prirodnih znanosti.

Slika 1. *Ratio studiorum*.

1
---

6. U Rusiji 18. stoljeća dolazi do brojnih ratova koji su prouzrokovali daljnje osiromašenje stanovništva, što dovodi do brojnih pobuna.

Koja tvrdnja najtočnije povezuje uzroke i posljedice ustanka Jemeljana Pugačova? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

A. Pobuna je započela zbog gospodarske krize uzrokovane ratovima s Osmanskim Carstvom, a završila je podjelom Rusije na autonomne regije radi lakše uprave.

B. Ustanak je izbio kao posljedica prosvjetiteljskih reformi Katarine II., a njegov neuspjeh doveo je do postupnog ublažavanja kmetstva kako bi se spriječili novi ustanci.

C. Ustanak je bio ponajprije nacionalno-oslobodilački pokret protiv ruske vlasti, a kao posljedica Katarina II. ukinula je privilegije plemstva i ojačala lokalnu samoupravu.

D. Nezadovoljstvo seljaka, kozaka i neruskih naroda zbog jačanja kmetstva i centralizacije vlasti dovelo je do ustanka, a njegova propast rezultirala je jačanjem apsolutističke vlasti i strožom kontrolom nad seljaštvom.

2
---

7. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora te odgovori na pitanja na temelju povijesnog izvora i prethodno stečenog znanja.

Članak 1. Ljudi se rađaju i ostaju slobodni i jednaki u pravima. Društvene razlike mogu se temeljiti samo na općoj koristi.

Članak 4. Sloboda se sastoji u tome da se može činiti sve što ne šteti drugome; tako ostvarivanje prirodnih prava svakog čovjeka ima samo one granice koje osiguravaju drugim članovima društva uživanje tih istih prava. Te se granice mogu odrediti samo zakonom.

Članak 6. Zakon je izraz opće volje. Svi građani imaju pravo sudjelovati osobno ili putem svojih predstavnika u njegovu donošenju. On mora biti jednak za sve, bilo da štiti ili kažnjava. Svi su građani jednaki pred zakonom i jednako imaju pristup svim javnim položajima, prema svojim sposobnostima i bez drugih razlika osim onih koje proizlaze iz njihovih vrlina i talenata.“

7.1. Koji je naziv dokumenta iz kojega su preuzeti priloženi članci?

7.2. Prema kojemu od navedenih kriterija taj povijesni dokument razlikuje građanina od čovjeka? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

A. prema njihovim pravima

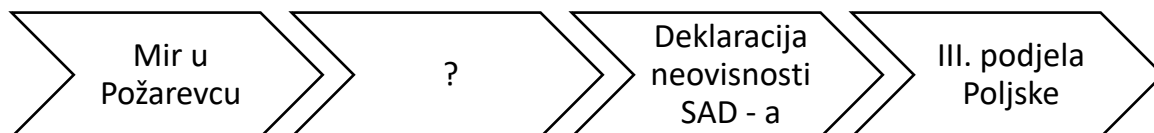
B. prema njihovu mjestu stanovanja

C. prema njihovu vjerskomu uvjerenju

D. prema njihovu materijalnome statusu

1
---

8. Upotpuni točan kronološki niz kojim ćeš uspostaviti slijed događaja iz 18. stoljeća.
Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora koje odgovara znaku upitnika na lenti vremena.

- A. II. podjela Poljske   B. mir u Kučuk Kajnardžiju
C. početak Francuske revolucije   D. proglašenje Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije

5
---

9. Dolaskom na prijestolje Marija Terezija sukobila se s pojedinim europskim vladarima koji su osporavali njezino pravo na prijestolje.

Pozorno promotri priloženu sliku i odgovori na pitanja.

9.1. Navedi titulu, ime i prezime osobe prikazane na slici te naziv rata u kojemu se proslavio.

titula, ime i prezime:

_____

naziv rata:

_____

9.2. Navedi jedan razlog zbog kojega je od omiljenog pukovnika Marije Terezije postao osuđenik i utamničen.

_____

_____

Slika 2.

9.3. Koje je ime države kojoj je u doba smrti te osobe pripadao grad u kojem je umro te kojoj državi grad pripada danas?

tada: _____

danas: _____

1
---

10. Josip II. provodio je brojne mjere s ciljem modernizacije države, a među njima i one koje su se odnosile na vjersku toleranciju i obrazovanje.

Koji od navedenih nastavnih predmeta u vrijeme jozefinizma jedini **nije** bio u nadležnosti poučavanja države? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

A. Filozofija

B. Povijest

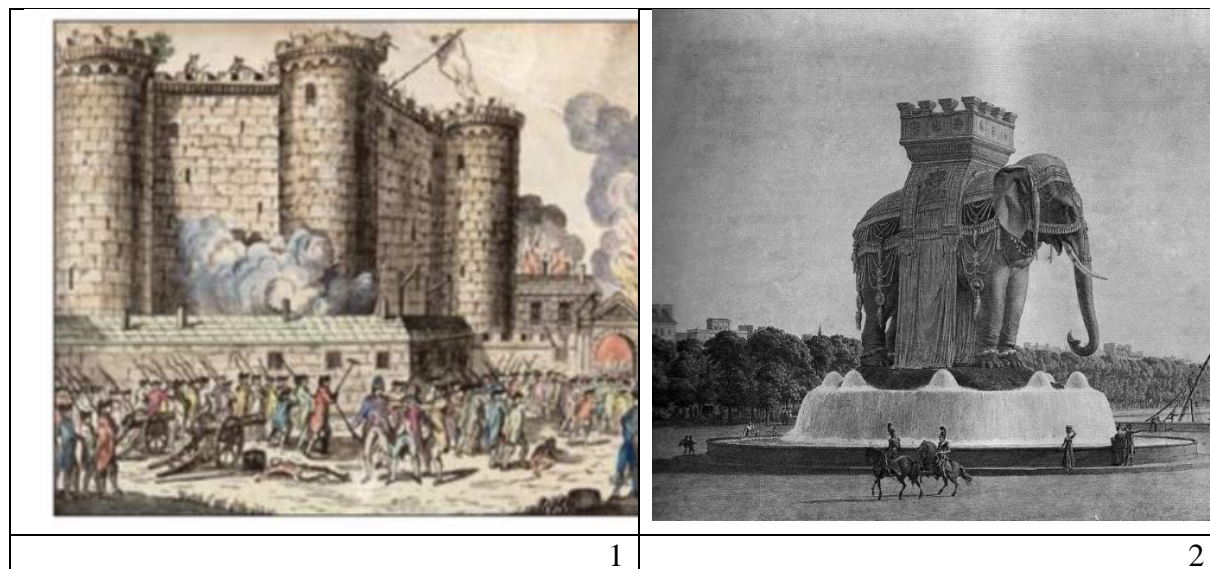
C. Retorika

D. Vjeronauk

5
---

11. Razdoblje Francuske revolucije donijelo je uništenje nekih starih i pojavu novih simbola.

Pozorno promotri priložene slike i odgovori na pitanja.

Slike 3. i 4. Simboli francuske povijesti.

11.1. Koje je ime utvrde prikazane na slici **1**? Objasni što je ona predstavljala u periodu svojega postojanja?

11.2. Koje je ime spomenika prikazanoga na slici **2**? Objasni što je prikazani spomenik predstavljao u periodu svojega postojanja?

11.3. Navedi ime grada u kojemu su se nalazile prikazane građevine. _____

	1
--	---

12. Francuska revolucija donijela je neke nove institucije zadužene za ustavni i zakonodavni poredak u državi.

Navedi ime institucije koja je 1792. godine u Francuskoj ukinula monarhiju i uspostavila republiku. _____

	3
--	---

13. U razdoblju Francuske revolucije dolazi do sukoba pojedinih političkih skupina. U takvome odnosu snaga mnogi su izgubili svoje živote.

Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Slobodo, koji su zločini počinjeni u tvoje ime.

13.1. Koje je ime osobe iz razdoblja Francuske revolucije koja je izrekla navedenu rečenicu?

_____

13.2. Navedi pred koji je trenutak svojega života izrekla te riječi.

_____

13.3. Objasni što ona kritizira tim riječima.

_____

	1
--	---

14. Ustavotvorna skupština nakon revolucije donijela je prvi ustav koji je građane prema imovini dijelio na aktivne i pasivne.

Koja je od navedenih tvrdnji o aktivnom Francuzu prema prvome ustavu točna? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

A. Aktivan je svaki muškarac stariji od 18 godina nastanjen u pojedinom departmanu godinu dana i plaća izravan porez najmanje u vrijednosti dviju nadnica.

B. Aktivan je svaki muškarac stariji od 18 godina nastanjen u pojedinom departmanu godinu dana i plaća izravan porez najmanje u vrijednosti triju nadnica.

C. Aktivan je svaki muškarac stariji od 25 godina nastanjen u pojedinom departmanu godinu dana i plaća izravan porez najmanje u vrijednosti dviju nadnica.

D. Aktivan je svaki muškarac stariji od 25 godina nastanjen u pojedinom departmanu godinu dana i plaća izravan porez najmanje u vrijednosti triju nadnica.

	3
--	---

15. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora i odgovori na pitanja.

Ljudožder je napustio jazbinu, Tigar je došao do Gaja, Čudovište će prenoćiti u Grenoblu, Tiranin je došao do Lyona, Imperator dolazi u Fontaineableau.

15.1. Koje je ime i prezime osobe opisane pojmovima Ljudožder, Tigar i Čudovište?

15.2. Koje je ime otoka opisanog pojmom „jazbina“? _____

15.3. Objasni zašto je ta osoba nazvana „Imperatorom“?

	4
--	---

16. U razdoblju revolucija dolazi do donošenja novih zakona s ciljem ukidanja običajnog i pisanog prava te ujednačenja pravnog sustava u pojedinim državama.

Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora te odgovori na pitanja na temelju povijesnoga izvora i prethodno stečenoga znanja.

Čl. 55. Dijete se tri dana po porodu mora prijaviti službenom civilniku.

Čl. 57. Upis rođenja mora sadržavati dan, sat i mjesto rođenja, spol novorođenčeta, kršćansko ime koje će dobiti te ime, zanimanje i boravište roditelja i svjedoka.

Čl. 213. Suprug je obavezan zaštititi suprugu, a supruga mora biti poslušna suprugu.

16.1. Navedi ime dokumenta čiji su članci prikazani u povijesnome izvoru.

16.2. Navedi tko je prema ovome dokumentu trebao voditi matične knjige umjesto Crkve.

16.3. Koja je skupina ljudi nejednako tretirana u povijesnome izvoru te iznesi argument koji pokazuje razlike u pravnom položaju te dvije skupine.

naziv skupine: _____

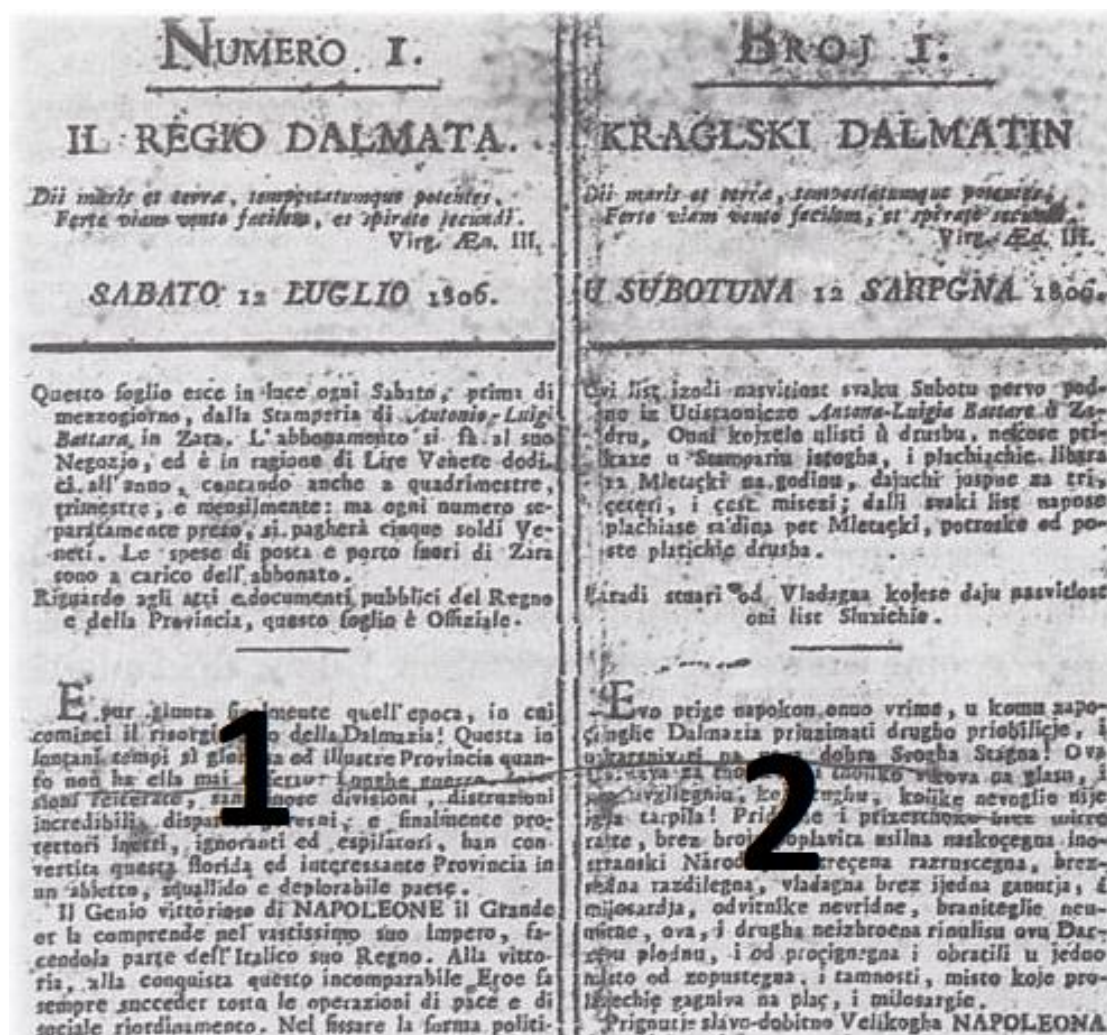
argument: _____

	5
--	---

17. Dolazak Napoleona na hrvatska područja utjecao je na promjene u kulturi i obrazovanju. Tiskane su novine s ciljem razvoja jezika i širenja obrazovanja na području Hrvatske.

Pozorno promotri priloženu sliku i odgovori na pitanja.

Slika 5.

17.1. Koje je ime novina prikazanih na slici? _____

17.2. Kojim je jezikom pisan dio novina označen brojem 1, a kojim dio označen brojem 2?
brojem 1: _____

brojem 2: _____

17.3. Navedi dvije razlike u načinu pisanja u novinama označenima brojem 2 u odnosu na današnji način pisanja.

---

18. U drugoj polovici 18. stoljeća došlo je do tri podjele Poljske među velikim euroazijskim silama.

Pozorno promotri priloženi povijesni zemljovid i odgovori na pitanja.

Zemljovid 1. Podjele Poljske u drugoj polovici 18. stoljeća.

18.1. Kojim je brojem označen prostor pripojen Rusiji podjelom Poljske 1772., a kojim dio pripojen Rusiji podjelom Poljske 1793. godine?

1772. godine: _____

1793. godine: _____

18.2. Kojim je brojem označen prostor pripojen Pruskoj podjelom Poljske 1793. godine?

_____

18.3. Kojim je brojem označen prostor pripojen Habsburškoj Monarhiji podjelom Poljske 1795. godine? _____

19. Druga polovica 18. stoljeća obilježena je sukobom na području Sjeverne Amerike. Doseljenici su se usprotivili vlasti Velike Britanije što je prouzrokovalo izbijanje rata.

1

Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnoga izvora te odgovori na pitanje na temelju povijesnoga izvora i prethodno stečenog znanja.

Pobuna je sigurno prejak izraz za Tea Party u Bostonu i za čin ljudi koji su 1773. godine, preodjeveni u crvenokošce, prodrli na tri lađe što su bile usidrene u luci i pobacali u more njihov tovar čaja.

Koji je puni naziv kompanije kojoj su pripadale lađe spomenute u povijesnome izvoru?

4

20. Vladari 18. stoljeća provodili su reforme u sustavu obrazovanja s ciljem opismenjavanja stanovništva.

Pozorno pročitaj ulomak iz govora Nikole Škrleca Lomničkog kojega je održao na sjednici profesorskog zbora te odgovori na pitanja na temelju povijesnoga izvora i prethodno stečenog znanja.

Najveća tajna uspjeha u nastavi krije se u tome da učenje ne izazove kod učenika odvratnost, nego da im se odmah od malih nogu pobudi želja za znanjem bez koje nitko nikada nije napredovao u nauci. To pak ni na kakav drugi način nećete lakše postići nego ako valjano ispitujete sposobnosti i narav učenika te ako koliko poticaje toliko i način njihova izlaganja prilagođujete čudi svakog među njima. Imajte na umu da ste prvi nastavnici školske mladeži i da o vama ovisi da li će vaši gojenci prijeći na više školovanje ili ne (...) stoga skratite koliko je god moguće, šaroliku građu predmeta.

20.1. Objasni ulogu nastavnika (**dvije zadaće**) u obrazovnom sustavu prema Nikoli Škrlecu Lomničkom.

20.2. Navedi ime vladara koji ga je imenovao vrhovnim ravnateljem školstva u Hrvatskoj te naziv visoke škole koju je taj vladar utemeljio u Zagrebu.

ime vladara: _____

naziv visoke škole: _____

20.3. Navedi imena tri osnovna studija prisutna na isusovačkim akademijama.

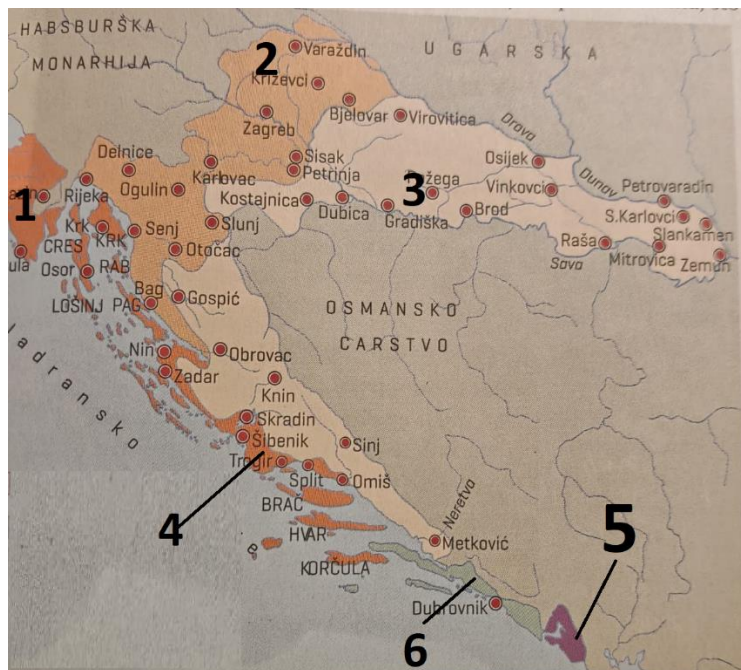
_____, _____ i _____

21. Razdoblje 18. stoljeća u Hrvatskoj obilježeno je postojanjem velikih sila na našim prostorima.

3

Pozorno promotri priloženi povijesni zemljovid i odgovori na pitanja.

21.1. Kojim je brojem označeno područje oslobođeno Karlovačkim mirom? _____

21.2. Navedi ime države u čijem je sastavu bio prostor označen strelicom i brojem 5 tijekom 18. stoljeća.
_____

21.3. Navedi ime države označene na povijesnom zemljovidu strelicom i brojem 6.
_____

Zemljovid 2. Hrvatske zemlje u 18. stoljeću.

22. Koji niz određuje točan kronološki slijed navedenih događaja iz francuske povijesti? Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

1

A. Luj XVI. saziva Generalne staleže → napad na Bastillu → Bitka kod Valmyja → uspostavljen Direktorij

B. Luj XVI. saziva Generalne staleže → Bitka kod Valmyja → napad na Bastillu → uspostavljen Direktorij

C. napad na Bastillu → Luj XVI. saziva Generalne staleže → Bitka kod Valmyja → uspostavljen Direktorij

D. napad na Bastillu → Bitka kod Valmyja → Luj XVI. saziva Generalne staleže → uspostavljen Direktorij

23. Tijekom 19. stoljeća dolazi do unutarnjih nemira u brojnim svjetskim silama zbog nepravdne podjele društvenoga imetka te sukoba oko političkih prava.

5

Pozorno promotri priloženu sliku i odgovori na pitanja.

23.1. Koji je događaj prikazan na priloženoj slici te navedi godinu kada se zbio taj događaj?

događaj: _____

godina: _____

23.2. Navedi naziv međunarodnog praznika koji se obilježava u spomen na taj događaj.

Slika 6.

23.3. Koje je ime himne skupine ljudi zaokružene na priloženoj slici? Navedi ime i prezime autora teksta te himne?

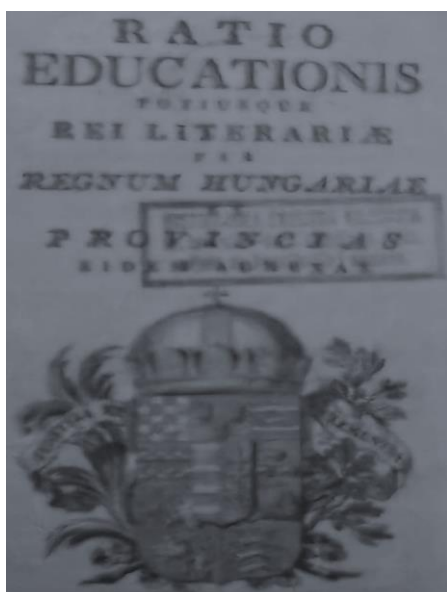
ime himne: _____

ime i prezime autora: _____

2

24. Godine 1777. u Beču je donesen opći školski obrazovni plan kojim se nastojalo sekularizirati školstvo pod utjecajem prosvjetiteljstva.

Pozorno promotri priloženu sliku i odgovori na pitanja.

24.1. Navedi naziv redovničke zajednice koja je obrazovala učenike do donošenja toga dokumenta.

_____

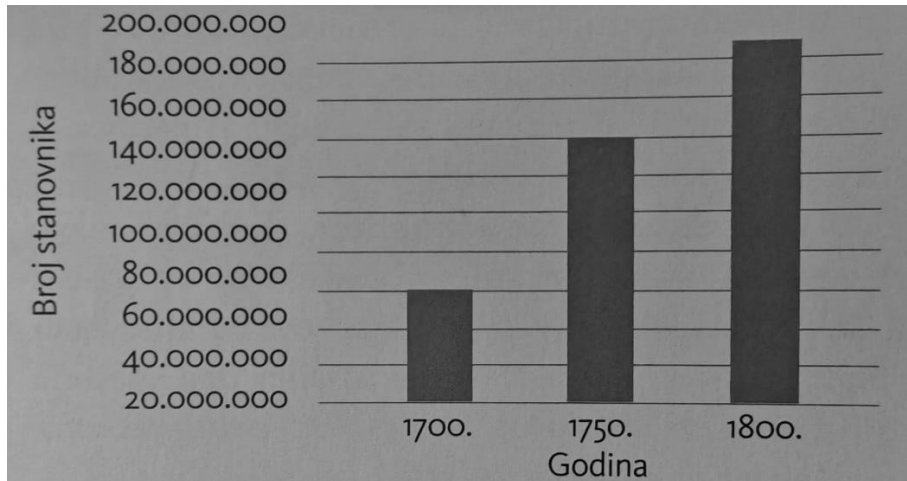
24.2. Navedi ime kraljevstva unutar Habsburške Monarhije na koji se odnosio prikazani dokument?

_____

Slika 7. *Ratio educationis*.

25. U razdoblju 18. stoljeća dolazi do demografskih promjena prikazanih na priloženome grafikonu.

Pozorno promotri priloženi grafikon i odgovori na pitanje. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

Grafikon 1. Promjena broja stanovnika Europe od 1700. do 1800. godine.

Koja tvrdnja najbolje opisuje kretanje broja stanovnika Europe od 1700. do 1800. godine?

Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

- A. Najveći relativni porast zabilježen je između 1750. i 1800. godine.
- B. Broj stanovnika Europe kontinuirano se smanjivao od 1700. do 1800. godine.
- C. Između 1700. i 1800. godine Europa je zabilježila porast od 50 milijuna stanovnika.
- D. Između 1700. i 1750. zabilježen je veći relativni porast nego između 1750. i 1800. godine.